

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

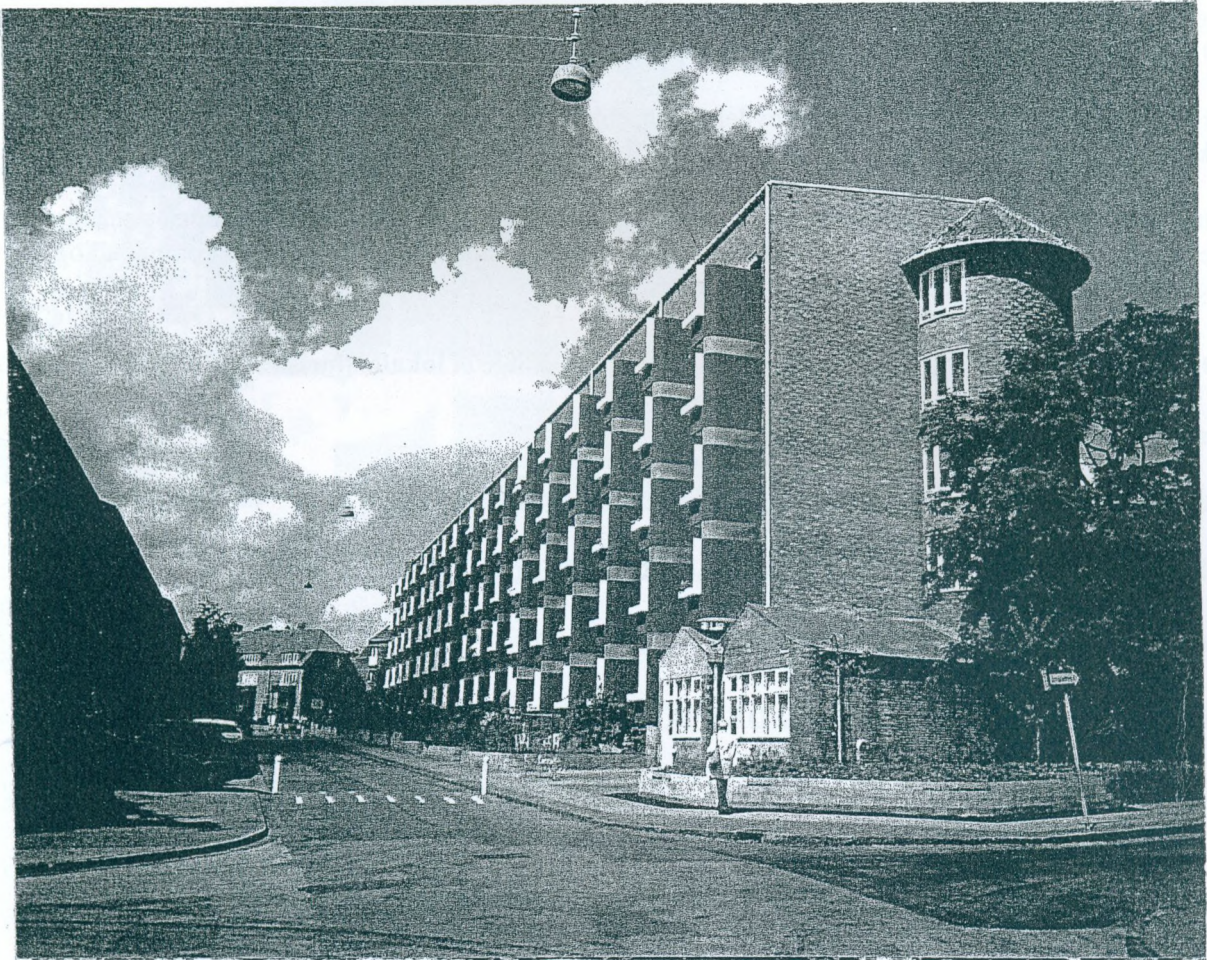
Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

LOKALHISTORISK FORENING, BISPEBJERG

AGENDA 21 NORDVEST FREMTID &
HISTORISK NOTAT NR. 9 0M

KLOKKERGAARDEN 1939-1999

EN FSB-AFDELINGS OG DENS HAVEANLÆGS HISTORIE

UDARBEJDET I ANLEDNING AF KLOKKERGAARDENS 60-ÅRS JUBLILÆUM

AF

BENT HOLM MADSEN & KURT OVERAA, REDAKTION & LAYOUT

1999

LOKALHISTORISK FORENING, BISPEBJERG
AGENDA 21 NORDVEST

LOKALHISTORISK FORENING, BISPEBJERGs område dækker Utterslev, Nordvestkvarteret med Pipfuglekvarteret, Bispebjergkvarteret og Emdrup.

Foreningens Hjemsted er: Kvartercentret Nordvest, Dortheavej 61, 2400 København NV.

Telefon: 28 14 02 68, fax: 38 14 02 62, Giro: 1-683-5080

Internet: Se Kvartercenteret Nordvests hjemmeside: <http://www.kvartercentret.nv.kk.dk> faf.kk

E-mail: datavaerkstedet.kvcnv@faf.kk.dk

Medlemskab koster 75 kr./året for enkelt medlemmer og 100 kr./året for foreninger, institutioner og virksomheder.

Der er foreningens formål at klarlægge bydelen Bispebjergs identitet og historiske baggrund og udbrede kendskabet hertil.

Dette gøres ved udgivelser, afholdelse af foredrag, udførelse af udlån af plancheudstillinger, gennemførelse af byvandring o. lign. i de enkelte kvarterer i bydelen. Endvidere kan vi også komme ud og holde foredrag i foreninger, institutioner og virksomheder.

LOKALHISTORISK FORENING, BISPEBJERG har tillige et lokalhistorisk Arkiv, som kan ses ved henvendelse til Kvartercentrets Bibliotek, som har åbent: mandag-onsdag kl.: 10-16, torsdag kl. 12-18 og fredag kl. 10-14.

I rækken af Historiske Notater er følgende tidligere blevet udarbejdet:

NR. 1: HVAD ER BYDELEN BISPEBJERG? –Marts 1999.

NR. 2: SOKKELUND HERRED m.m. – Januar 1999.

NR. 3: UTTERSLEV MOSE OG DEN FORHISTORISKE TID – November 1998.

NR. 4: ÅER, RENDER OG SØER, VANDFORSYNING OG LOSSEPLADSER, - November 1998.

NR. 5: BISPEBJERG HOSPITAL – HOSPITALSVÆSNETS OPRINDELSE OG

NR. 6: GRUNDTVIGSKIRKENS OPRINDELSE – November 1998.

**NR. 9: KLOKKEGAARDEN 1939-99
EN -FSB-AFDELING OG DENS HAVEANLÆGS HISTORIE - 1999**

Kommende numre:

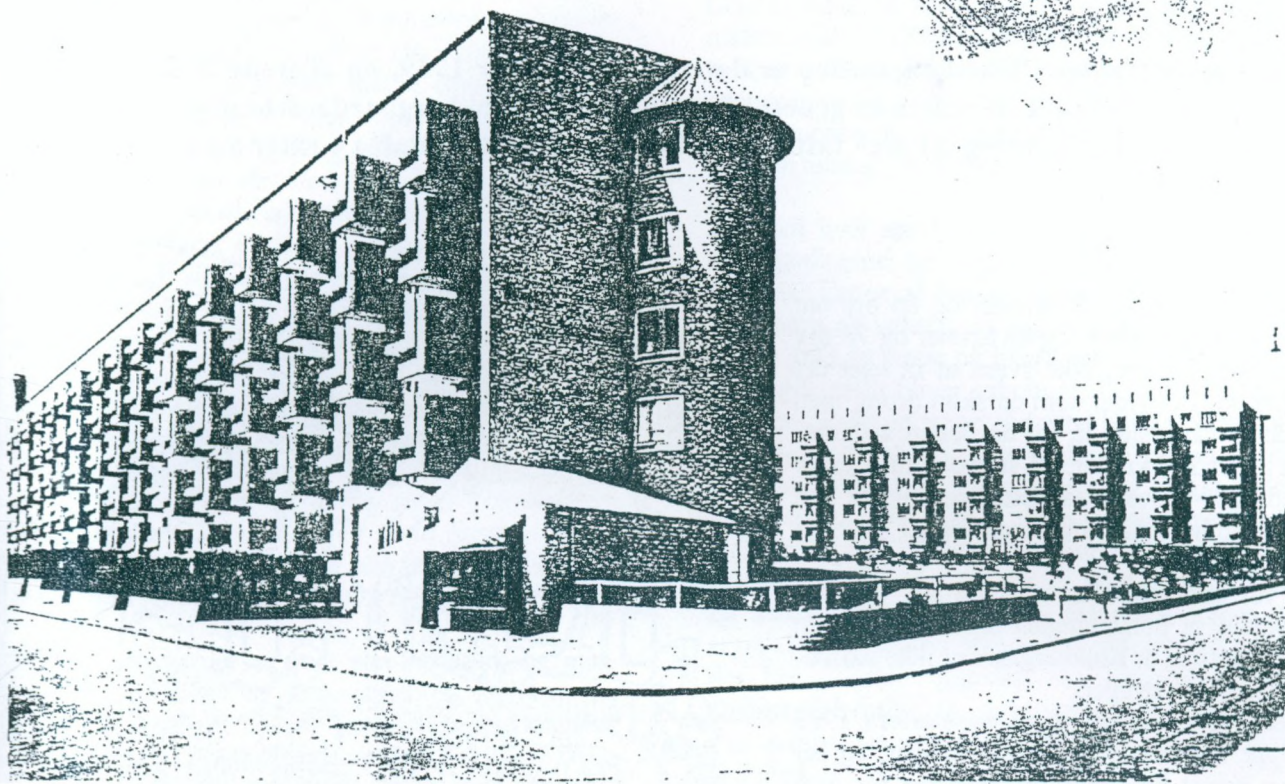
**NR. 7: MØNTENS HISTORIE –
FRA KOMMUNAL EJENDOM TIL ANDELSBOLIGFORENING -
November 1998.**

NR. 8: UTTERSLEV – FRA LANDSBY TIL ÅNDEHUL I STORBYEN – Maj 1999.

Dette nummer af Lokalhistorisk Notat, nr. 9 & Agenda 21 Nordvest Fremtid er venligst stillet rådelighed af Klokkegårdens Beboerforening fra deres jubilæumsskrift.

FESTSKRIFT I ANLEDNING AF KLOKKERGAARDENS 60ÅRS JUBILÆUM

INDHOLD

- Side 4: **Klokkegaarden i 60 år**
- glimt af Klokkegaardens historie og dens beboere gennem tiderne
- Side 7: **Klokkegaardens historie fortalt i billeder**
Øverst fra venstre:
Vær Beredt 1955 - Børn, der står stille 1951 - Hjem fra sommerudflugt 1998 - Sommerflirt ca.1970
Midten fra venstre:
Julehygge i Klokkegaardens Ungdomsklub 1963 - Skilt i kældergangen - 50 års jubilæumsfest
Nederst fra venstre:
Købmandsbutikken 1994 - Bagerbutikken får ny indehaver 1947 - "Rundingen" ca.1963
- Side 12: **Klokkegaardens Have**
- af havearkitekt Birgitte Rasmussen
- Side 15: **Kanonkuglen landede i suppen - lige foran kongen**
Utterslev Landsbys historie i 3000 år, kort fortalt
- side 19: **Billeder af Klokkegaarden set fra Dortheavej og fra De Røde Barakker**

REDAKTION OG LAYOUT

Bent Holm Madsen
Kurt Overaa

60 ÅR I KLOKKERGAARDEN

De første lejekontrakter i Klokkergaarden er dateret 15. Februar 1939, og allerede d. 2. Maj samles en gruppe beboere til stiftende general-forsamling for Klokkergaardens Lejerforening på Bellahøj. Det årlige kontingent blev fastsat til 3 kroner om året - betalt i 4 rater á 75 øre.

Selvom huslejen var høj, 57 kroner og 86 øre om måneden for en toværelses, og 68 kroner og 78 øre for tre værelser, var det ikke svært at få lejet det nye byggeri ud. Det lyder som en skøn drøm; men en almindelig månedsløn lå for de flestes vedkommende på under 200 kroner. Så selv om huslejen er steget med 4000 procent, så koster det faktisk kun det halve at bo her i dag, hvis man regner det om i købekraft.

Når folk var så ivrige efter at flytte ind, skyldtes det selvfølgelig at bolig manglen også var stor den gang, men samtidig at Klokkergaarden ikke var noget helt almindeligt byggeri.

Foreningen Socialt Boligbyggeri var startet i 1933 af en gruppe kulturradikale personligheder, og her havde man meget høje mål, og intet var for godt for den nye mere og mere selvbevidste arbejderklasse. Til byggeriet af Klokkergaarden anvendte man da også 2 af tidens førende arkitekter, Knud Hansen og Povl Baumann, og haveanlægget blev tegnet af den allerede dengang internationalt kendte havearkitekt C.Th.Sørensen. Kvaliteten af byggeriet var også i top - for slet ikke at tale om de moderne bekvemmeligheder. Varmt og koldt vand, badeværelse - med badekar, og ikke mindst en luksus, der ikke før var set i socialt boligbyggeri: nedstyrtningskakterne.

Det var mest unge mennesker der flyttede ind, og mange var nygifte. Nogle kom fra slumlejligheder i den indre by, hvor der var omfattende saneringsarbejder i gang, og for de allerfleste havde dagligdagen været med kakkellovn, toilet på trappen, etagevask i køkkenvasken, og det var ikke ualmindeligt at flere generationer boede sammen i lejlighederne.

Man kom altså ud i lyse luksuriøse lejligheder med alle moderne bekvemmeligheder, altaner og masser af grønne områder med udfoldelsesmuligheder for børnene.

Men for nogle af de første indflyttere var det nu ikke helt uden problemer. Bygningerne var nemlig ikke blevet færdige til tiden, og flere steder manglede trapperne stadig, og man måtte klatre op af byggestilladserne for at komme ind i lejlighederne.

Tegning af Herluf Bidstrup fra Lejerbladet 1964

LEJERFORENINGEN

Det var en meget aktiv lejerforening, der blev stiftet i maj 1939. Man startede et velredigeret beboerblad, og indledte et frugtbart samarbejde med naboejendommene Degnegaarden og Skoleholdergaarden omkring udgivelsen af 3 beboerblade, man lavede fælles arrangementer osv.

Alting var imidlertid ikke idyl. Allerede fra starten er den gal med overholdelsen af husordenen for enkelte beboere. I augustnummeret i 1939 af lejerbladet kan man bl.a. læse følgende indlæg fra formanden:

TIL KLOKKERGAARDENS BEBOERE

Alle er vi sikkert enige om at bo renligt, roligt og humant.

Human kan man vist ikke kalde en Beboer, som smider en spand Vand i Hovedet på Børnene, fordi de leger i Gaarden. Lille temperamentsfulde Frue, jeg henstiller høfligst, at De indstiller Dem på en anden Bølgelængde, saa vi ikke skal have Dem i Gabestokken, for sligt skulle helst undgaas. Roligt, det er en dejlig Ting, men Højttalere er en herlig Ting, naar de blot ikke bliver misbrugt. Derfor ærede Medboere, tænk paa os andre, når De benytter Deres Radio.

Renligt inden fire Vægge, det er man selv Herre over, men Udendørs maa vi hjælpes ad med at holde Hævd; derfor lad være med at smide Papir og lignende, specielt Skraa, saa det falder ned i Under-Beboerens Kaffekop, det er sikkert ikke nogen Lækkerbidsken at faa samtidig med Kaffen. Ligeledes henstiller jeg til to af Beboerne, at de drager Omsorg for, at deres smaa Gutter faar anvist et mere passende Sted til at forrette deres Nodtorft, da det sikkert ikke har været Bygherrens mening, at Altanen var til dette Brug.

Men ellers var der et godt sammenhold, og man holdt mange fester og arrangementer. Der var fastelavnsfest og juletræsfest for børnene, sommerfester og cykeludflugter for de voksne.

Vanskelige Tider

for Tobaksbranchen har medført, at Forretningen kun har aaben hver Dag fra 11—17,30. Torsdag helt lukket. Anbefaler mig fremdeles med Øl, Sodavand, Vine og Spirituosa. Alt i Papirvarer. Dag- og Ugeblade bringes Film fremkaldes, kopieres og forstørres

Ærb. M. JENSEN

Skoleholder
gaardens **Kiosk & Cigarforretning**
DEGNSTAVNEN 19 TELF. TAGA 9549

KRIGEN

Allerede mindre end et år efter kommer besættelsen med alt hvad det indebærer af besværligheder og ulykker, også her i Klokkergaarden.

Lejerforeningens blad holder sig omhyggeligt på måtten, når det gælder det politiske stof; men gennem annoncerne kan man følge, hvordan situationen spidser til.

Og i annoncerne fra bager Bennike nederst på siden kan man se, at det bare bliver værre og værre.

Selv om livet stadig går sin gang bag mørklægningsgardinerne, og man holder den årlige sommerfest, slår katten af tønden og der er udflugter for både børn og voksne, så sætter krigen i højere og højere grad sit præg på hverdagen. En radiofabrik på Smedetoften bliver saboteret. Der bliver dannet vagtværn i alle opgange, indrettet beskyttelsesrum i kældrene og der kommer nødovne på altanerne, hvor der bliver kogt bleer, suppe og meget andet. Husmødrene står i kø i timevis efter mælk ved mejeriet Granly på Utterslev Torv. Nogle beboere skjuler frihedskæmpere, der er gået under jorden, og medlemmer af Frikorps Danmark ligger på taget af garagerne da man henter jøderne. De jøder, der bor i Klokkergaarden er heldigvis allerede sluppet til Sverige, og deres møbler opmagasineret i en garage. De vender senere tilbage og får en ny lejlighed.

Det varme vand kan man selvfølgelig glemme alt om, og det kommer først for alvor tilbage længe efter krigen. I 1948 stemmer man for første gang om man skal have varmt vand én gang om måneden. Gassen rationeres, og man får besvær med at få kul og må gå over til torv. Det bevirker at det meste af græsplænen inddrages til kulgård, som også først fjernes et godt stykke tid efter krigen.

Kagerne

vil sikkert blive Storfavoritter, naar man fremtidig vil have noget rigtig lækkert til „Kaffen“ — men prøv ogsaa et Stykke Rugwienerbrød. Det er virkelig udmærket. Og hos **BENNIKE** er der godt med **Kardemomme og Rosiner i Fødselsdagskringlerne!**

Kvarterets bedste Bager bor stadig:

A. C. Bennike . Birkedommervej 56 og 70 . Taga 96 og 7627

Sæt lidt Kulør

paa Tilværelsen, lad en Kage pynte paa Surrogatvædsken. Floden er nok blevet tyndere, men Smagen er stadig lige god, og Indholdet af Crem og Marmelade er stadig fin-fin.

BENNIKE's Kager er rene Fredskager!

A. C. Bennike . Birkedommervej 56 og 70 . Taga 96 og 7627

DE HÅNDLENDE

I Klokkegaarden havde vi kun én forretning, bager Bennike, men ellers var der rigeligt med handlende i kvarteret. På hjørnet af Smedetoften, hvor Degnegården nu har sit inspektørkontor, lå et mælkeudsalg, og hvor Beboerådgivningen ligger, på hjørnet af Skoleholdervej, lå gartner Hassum, som i øvrigt allerede kort tid efter krigen kunne reklamere med lynfrosne bær, og til og med anskaffede han sig en af de nye kartoffelskrællemaskiner, så husmødrene nu kunne købe små fine færdigskrællede kartofler til de brune kartofler.

Længere nede af Smedetoften lå der også butikker: en kolonialhandel, en viktualiehandler, Skrædderiet Prima, og i Sørensens butik kunne man i 1960 købe teen-agekjoler, Hawaii-kranse og perleøreclips, og indtil for nylig lå der en herre- og damefrisør, hvor der nu er grønthandel; den eneste nye butik, der er åbnet i mange år i kvarteret.

Men både Skoleholdervej, Præstelængen og Degnestavnen var spækket med handlende, lige fra skotøjshandlere, cykelhandlere og alle mulige fødevarerbutikker. Og hvis man ikke kunne lide bager Bennikes kager, ja, så var der 3 bagere at vælge imellem på Utterslev Torv, hvor der i øvrigt var omkring 20 andre butikker og et postkontor.

Et Overflødhedshorn

af fine Julevarer!

ÆGTE SHERRY
REN Ø-MADEIRA
ÆGTE OPORTO

FRANSK COGNAK
FRANSKE LIKØRER
FRANSKE RØDVINE

Figner - Rosiner - Mandler - Appelsiner

Alt til JULEBAGNINGEN

Degnegaardens Kolonialforretning

Smedetoften 16 - TA 2710

Stort Udvalg i Tobak - Parfumeri o. m. a.

Så har vi igen

Rismel 1/2 kg ..... kr. 1,10

Karolineris 1/2 kg ..... kr. 1,30

Kokosmel 100 gr ..... kr. 0,80

Rosiner u/ sten, svesker og dadler

Stort udvalg . Altid billigst

AKSEL NIELSEN

SMEDETOFTEN 25 . TAGA 5701

Skrabede kartofler

Hassum

Smedetoften 38 . Taga 2375

For at ogsaa DE kan faa Lejlighed

til at smage vor fransk og italiensk Salat med ægte Mayonnaise gives FREDAG og LØRDAG

dobbelt Vægt

Torsdag og Fredag:

Brunkaal og Flæsk

1,50

Finker, hjemmelavede, 1/2 kg

1,35

Hvordan det gaar — eller ikke gaar — de bedste Varer hos KNUDSEN de faar.

CARL KNUDSEN

Smedetoften 1, Viktualieforretningen

TA. 1132

Damehatte omsyes, moderniseres

Stof modtages til Forarbejdning

Agnes Nielsen

Smedetoften 20, 4., NV.

Ta. 9020 y

Bagerlærling

En velvoksen, rask Dreng kan faa en 1. Kl.s Læreplads i Bager og Konditorfaget.

A. C. Bennike

Birkedommervej 56

Alle vore Bestræbelser

gaar ud paa at betjene DEM bedst muligt!

KOLONIAL - VINE - TOBAKSVARER

Frode Mikkelsen KOLONIAL

Smedetoften 25

Telf. Taga 5701

Uddannet Barneplejerske

tilbyder sin Assistance med Aftenvagt hos Deres Børn.

1,50 Kr. pr. Time.

Taga 7072

»Den blanke Sko«

Smedetoften 21

— Stedet, hvor man faar sit Fodtøj smukt og solidt repareret.

K. H. Grangård

„TRICOTAGESTUEN“

Smedetoften 23

TA 3402

har et smukt Udvalg i TRICOTAGE

Knapper slaas - Strømper opmaskes Kunststopping udføres - Daabskjoler udlejes.

Tøj modtages til kemisk Reusning hos Barding.

HENNY NILSSON

DEGNEGAARDENS MEJERI

Smedetoften 16

anbefaler:

Daglig frisk Smør og Margarine

Mælk og Fløde

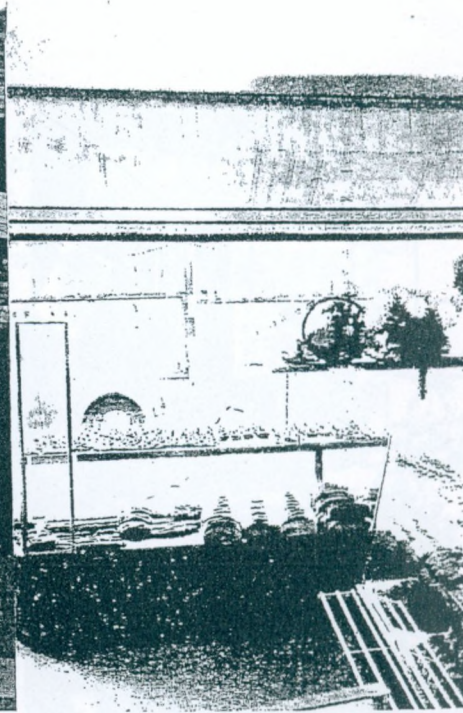
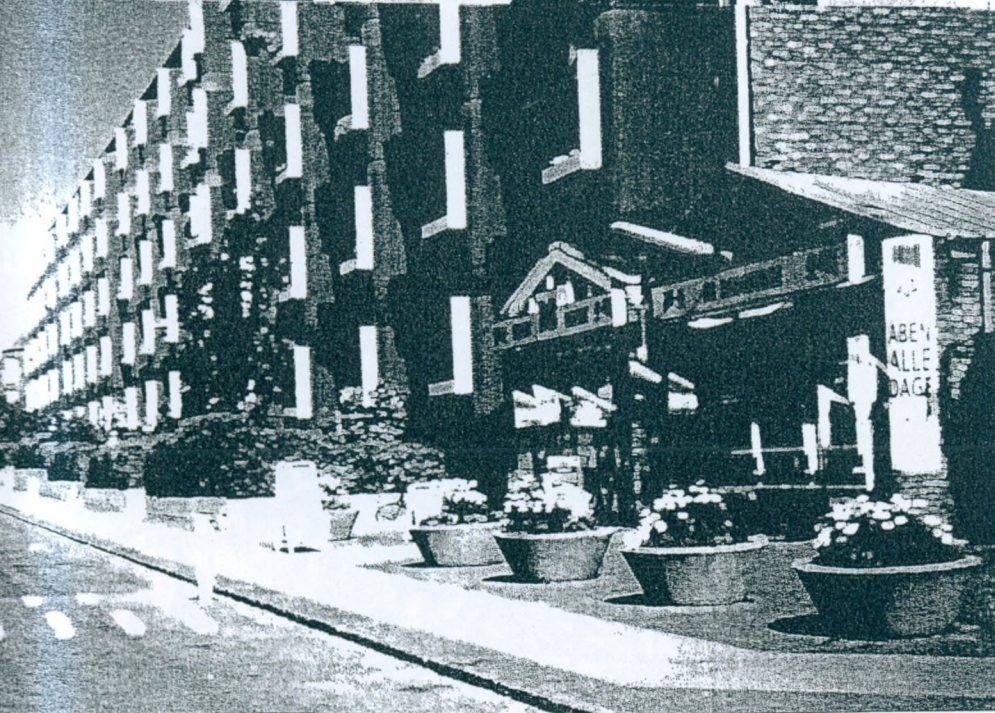
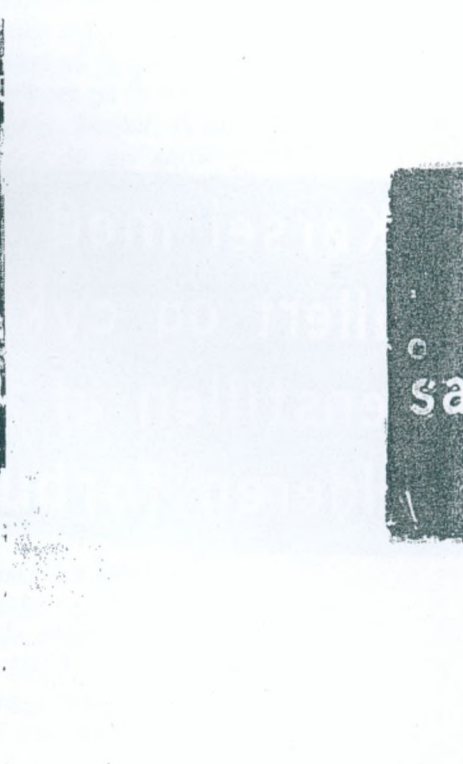
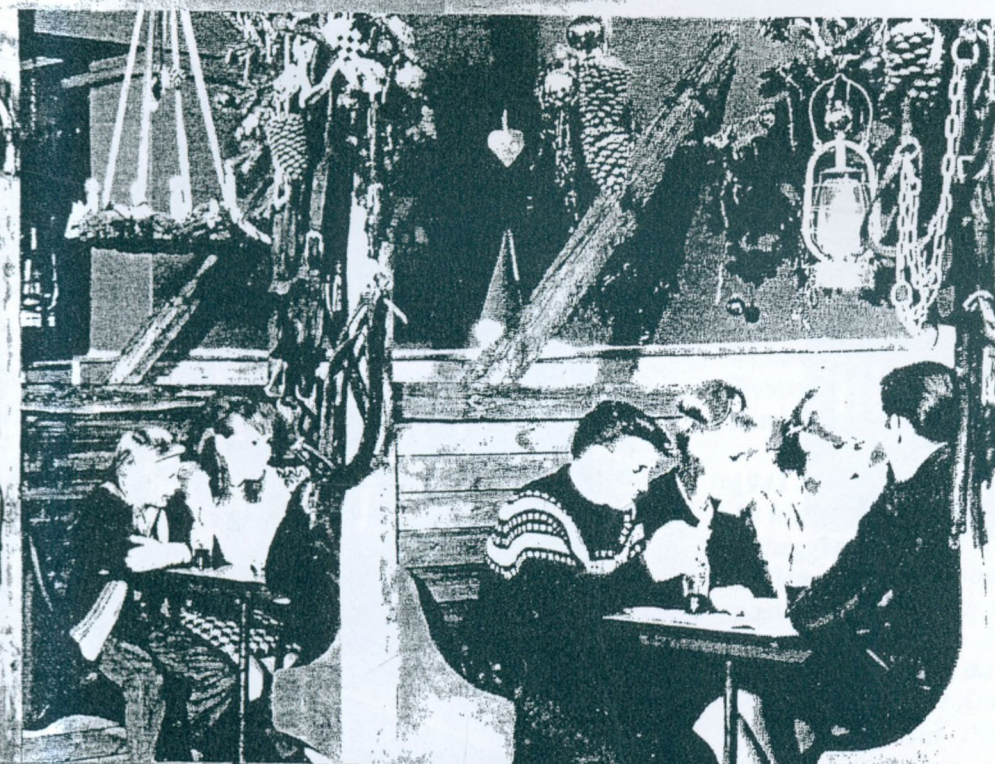
Morgenbrød bringes

TA. 7079

Flødeskum hver Dag

A. L. Cristensen

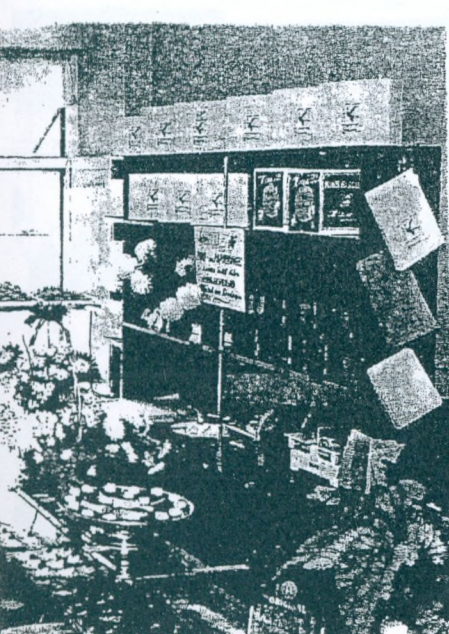

Kørsel med
knallert og cykel,
t henstillen af affald
kælderen forbudt.

FLAGSTANGEN

I 1941 tager beboerformanden initiativ til at der indkøbes en flagstang.

Han skriver i Lejerbladet: "*I en Tid, hvor vi synes alt er i Oplosning og Kaos, vender man sig uvilkårligt mod Ting og Begreber, man kan samles om.*" Der er imidlertid ikke penge til flag, vimpel og flagsnor, så man arrangerer et lotteri for at skaffe pengene. Lodsedlerne koster 25 øre og hovedgevinsten er en moderne gasovn.

Det, der skulle have været Klokkergaardens nye stolthed forårsager imidlertid en tragedie.

Flagstangen ligger på nogle bukke og venter på at blive rejst, men en lille pige leger på den og flagstangen falder ned over hende og hun bliver dræbt.

Tragedien udløser en bitter strid blandt beboerne. Nogle beboere synes man skal undlade at rejse flagstangen, og det ender med, at flagstangen rejses i nattens mulm og mørke, i stedet for under de festlige former der var planlagt.

Man kan sikkert gå ud fra, at flaget er blevet flittigt brugt især i krigsårene, men i 1944 kan man læse i Lejerbladet:

DUSØR UDLOVES

Da Hr. Møller skulde hejse Flaget Langfredag, opdagede han, at Snoren til Flagstangen var sjaalet. Det er 3. Gang, vi har mistet en Snor paa den maade, saa det er nu blevet anmeldt til Politiet....vi anmoder beboerne være os behjælpelige med at faa klappet Fyrene af, og vi udlover en Dusør paa 5 kr. til den, der bringer os på sporet af Fyrene.

Det er imidlertid et tilbagevendende problem med den forsvundne flagsnor, og de unge syndere bliver tilsyneladende aldrig fundet.

BØRNENE

Det er hovedsageligt unge mennesker, der flytter ind i ejendommen, og det betyder, at der allerede fra starten er mange børn i ejendommen, og at antallet af børn stiger og hurtigt når op over de 200!

Klart nok er det ikke altid gået stille af. Det første legeredskab - en kolbøttestang - kommer først op i 1947 i rundingen. Der var der i øvrigt bygget en fin pergola, hvor det var meningen at mødrene skulle sidde og strikke og hygge sig sammen mens de søde små legede, men "*den fik børnene hurtigt gjort kål på*" som havearkitekten C.Th.Sørensen tørt bemærkede i sine erindringer.

Den nyanlagte plæne og bedene skulle have en chance for at vokse til, så det var naturligvis strengt forbudt at færdes der. Under krigen bliver en stor del af plænen desuden inddraget til kulgård, men plænen bliver dog åbnet for børnene de fleste somre i skoleferien.

Når man samtidig tager i betragtning at der ikke har været mange børn, der gik i børnehaven eller på fritidshjem, så har der været et fantastisk leben af børn på legepladserne (brandvejene), i rundingen og i halvmånen med sandet, og der har sikkert været god brug for følgende service, som man kunne læse om i 1944: "*Hvis nogen skulle komme til Skade om Dagen kan en Første Hjælp og Assistance faas ved Hervendelse til fru Bjerregaard-Hansen, Præstelængen 18, 2.Sal.*"

Der har også været langt op på 3. eller 4.sal hver gang man blev sulten, så råb som: "*Mooaarhr, smid en mad ned på hånden*" og andre råb om det ene og andet har gjaldet fra legepladserne dagen lang. Opfindsomme mødre lavede små kurve med hejseværk til de mange fornødenheder.

Alt foregik dog under varmemester Møllers årvågne blik - og klokken 8 skulle der være ro.

Så tog hr. Møller sin kasket på og gik en runde, og så var anlægget blæst for børn på få minutter. Selv om man havde respekt for hr. Møller, så var han uhyre afholdt og respekteret og gav gerne en hånd med ved de forskellige beboerarrangementer. Da han fratrådte sin stilling i 1947 blev der samlet ind til en afskedsgave, et sølvcigaretetui med indskrift.

Vi har samlet et lille pluk fra Lejerbladet, som illustrerer børnenes påhitsomhed af mere eller mindre tvivlsom karakter:

1943

Et klagesuk

Anlægget, ak ja. En Dag havde nogle Drengene mellem 12-15 Aar sparket en Bold ind mellem de pæne Buske. Der var ikke én, der gik ind og ledte efter den men elleve. Hr. Møller opdagede dem og smed dem ud, men da Hr. Møller var væk, var de derinde igen i det Anlæg, som Viceværten bruger det meste af sin Tid om Sommeren til at vedligeholde.

1946

Dreng-Terror

Til alle forældre med Drengene i 10-12 Aars Alderen vil jeg gerne henstille, at de indprenter deres Drengene om at lade de smaa være i Fred og ikke som det er gaaet min Dreng, at svinge dem rundt i Armene saa der opstaar brud.

1949

Skammeligt

Med megen besvær fik vi i sin tid Selskabet til at lægge Kolas på fortovet ved Birke-dommervej. Nu ser jeg til min rædsel, at Børnene er begyndt en systematisk opbrydning af denne Kolas.

1953

Bueskydning

Vi har for advaret mod at lade børnene lege med bue og pil i gården. Der er klaget over, at nogle drenge har brugt det farlig legetøj, og vi henstiller endnu en gang til forældrene om at forbyde denne leg. Det er for sent at indstille legen når en ulykke er sket.

Man var imidlertid ikke blind for børnenes behov. Der blev arrangeret fastelavnsfester, sommerudflugter, juletræsfester, filmforevisninger osv. og allerede i 1947 starter man Klokkergaardens Ungdomsklub (KUK), som stadig eksisterer, og nu har lokaler i kælderen i Birkebo.

Forklædt som voksne. Fastelavn 1956

Og så har børn det jo med at vokse op. I 60'erne er det mest knallertkørsel på området, der klages over, og over en periode blev der meget naturligt færre og færre børn, men i de senere år er der igen kommet flere og flere børn til, og samtidig er græsplænen og anlægget blevet robust nok til at klare deres leg.

VASKEKÆLDRENE

Det var ganske vist en top-moderne ejendom, man flyttede ind i i 1939, men en storvask var dog stadig lidt af et projekt.

Der var et vaskeri, et rullerum og en tørrekælder til hver opgang. Vaskemaskiner og ruller var gasopvarmede, der var store terrazzoskyllekar, og vi skal

langt op i tiden for kombinationen af elektriske vaskemaskiner, centrifuger, tørretumbler og ruller, kombineret med mere effektive vaskemidler gør tilværelsen betydeligt nemmere.

Igennem alle årene har der været problemer med at overholde vasketider, der er problemer med at gøre rent efter sig, man har efterladt emballage og andet affald - og i hvert tilfælde én gang går det helt galt:

1958

Må vi så for ro!

Onsdag d. 14.5 fandt der i vaskeskælderen i nr. 76 på Birkedommervej et intermezzo sted mellem to damer, som gik over til håndgribeligheder. I den anledning skal vi udtale, at den slags ikke må finde sted og ikke bør finde sted.

De mange vaskeskældre, der er blevet overflødige, bliver nu benyttet til cykelkældre, barnevognsrum, beboeraktiviteter, bestyrelseslokaler, og nogle er lejet ud til beboere.

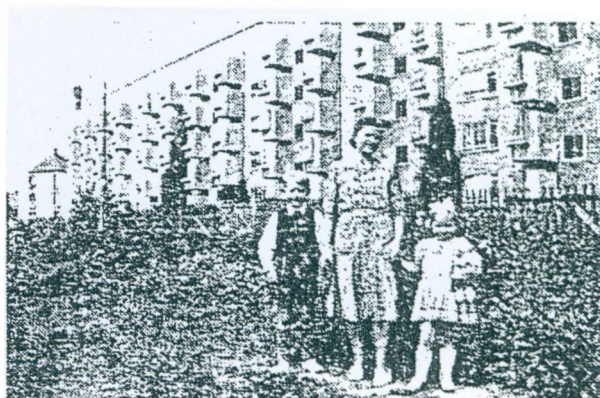
BIRKEBO

Da Klokkergaarden blev bygget var der kolonihaver på grunden, og kolonihaverne på den modsatte side af Birkedommervej bestod endnu 8 år. Det gav en pæn udsigt, og når husmødrene havde gjort lørdagsrent, kunne de gå over og købe lidt friske blomster til vaserne hos "Gamle Hansen".

I 1947 var det slut med idyllen. Birkebo blev bygget, til stor sorg for kolonihavefolket, og en enkelt, fru Holst, nægtede pure at flytte, og til sidst gik hun rundt i pløret mellem gravemaskiner i store gummistøvler og passede sin lille kolonihavelod.

Jeg har aldrig været inde i gården i Birkebo; måske er hun der endnu.

I stedet for de pyntelige kolonihaver fik genboerne på Birkedommervej dog i starten en ny og spændende udsigt. Det var nemlig ikke rigtigt gået op for nyindflytterne i Birkebo, at ruderne i badeværelserne ikke var matterede!

Klokkergaarden set fra kolonihaverne overfor - for Birkebo blev bygget.

VELFÆRDEN FLYTTER IND

På generalforsamlingen i 1941 debatterede man blandt andet om alle lejligheder skulle undersøges for væggetøj, og ikke kun de lejligheder, hvor der var børnerige familier.

I slutningen af tresserne var det parkeringsproblemerne og spørgsmålet om man skulle have fælles fjernsynsantenne, der er på tapetet.

Fællesantenne og bredbåndsnet har vi fået; nu er det de ulovligt opsatte parabolantennet, der diskuteres.

I stedet for et væld af små spændende butikker har vi fået Irma og et par pizzabarer. Enkelte kiosker kæmper også en kamp for overlevelse, ellers er butikkerne for det meste omdannet til inspektorkontorer, beboerrådgivning og andre boligsociale formål. Vores egen bager opgav efter en række ejerskift ævret i 1976, og der blev i stedet åbnet en købmandsforretning, som også helt i tidens ånd blev til en kiosk.

I 1997 var det så helt slut. Vi overtog selv lejermålet og der blev sat en omfattende ombygning i gang. Der blev indrettet inspektorkontor med værksteder, badefaciliteter osv. i kælderen. I den øvrige del blev der indrettet et meget dejligt beboerlokale.

Efter indvielsen i 1998 er der blevet holdt mange gode fester der, og forskellige aktivitetsgrupper under beboerforeningen benytter jævnligt lokalerne.

BEBOERDEMOKRATIET

Klokkergaardens Lejerforening blev oprindeligt dannet primært for at tale lejernes sag mod FSB.

Den kæmpede i de første år en brav kamp for at få rettet de byggefejl, der næsten altid er ved nybyggeri.

FSB var dengang et centralt styret foretagende, der ikke altid var let at bidde skcer mod, og de skiftende bestyrelser har kæmpet mange kampe op gennem årene for at få gennemført forbedringer. I takt med tidens krav blev der isoleret, vinduerne skiftet ud til termovinduer, altanerne blev udskiftet - rækken af forbedringer er lang.

Det var frivilligt om beboerne var medlem af Lejerforeningen, og de skiftende kasserere har slidt mange trapper, når der skulle opkræves kontingent. I 1968 sker der en strukturændring og kontingentet bliver opkrævet over huslejen, og Lejerforeningen skifter navn til Beboerforeningen.

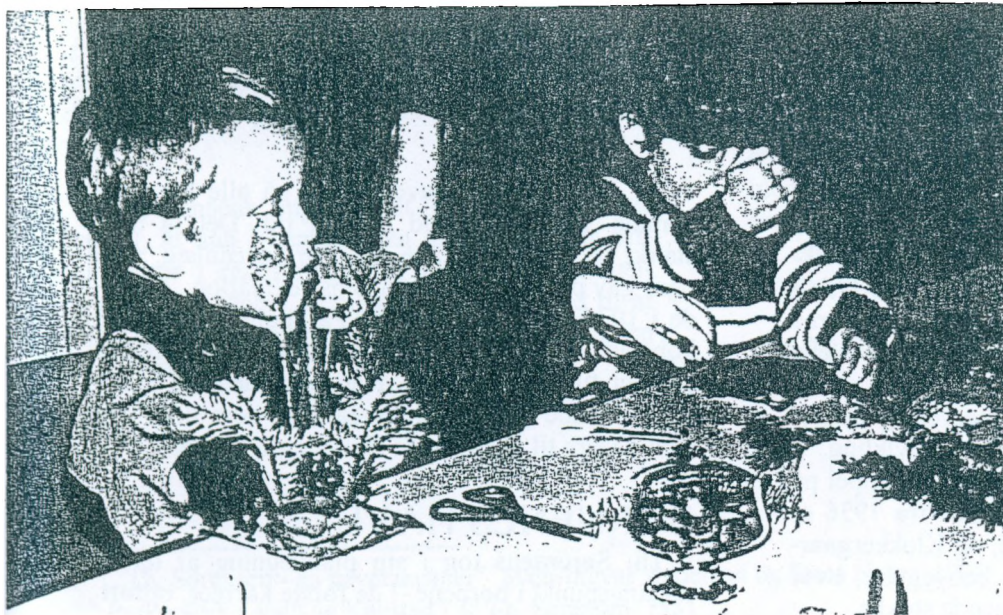
Det betyder samtidigt at Beboerforeningen repræsenterer samtlige beboere i forhandlinger med boligelskabet.

Denne ændring var en vigtig sejr for beboernes medbestemmelse, og 20 år efter bliver beboerdemokratiet endeligt indført.

Nu er rollerne blevet byttet om. Nu er det Beboerforeningen, der fortæller FSB, hvad vi ønsker, der skal laves af forbedringer. Vi kan nu - inden for lovens rammer - få det nøjagtigt som vi vil have det; det er kun fantasien og størrelsen af huslejen, der sætter grænserne.

Nabostridigheder og støjproblemer bliver vist aldrig umoderne, og parkeringsproblemerne er heller ikke blevet mindre. Men vi har stadig vores små gode lejligheder og vores smukke anlæg, hvor beboerne selv netop op til jubilæumsåret har vedtaget en restaurerings- og plejeplan.

Klokkergaarden er et godt sted at bo, og nu, efter en mere end 50 års kamp, hvor beboerdemokratiet har sejret, kan en aktiv indsats fra beboernes side kun gøre det til et endnu bedre sted at bo.

*"Hjørnet" i 1998
Den første julestue i det nye beboerlokale, med æbleskiver og gløgg. Børnene er her gået i krig med gran og ler og fabrikerede juledekorationer i lange baner.*

KLOKKERGAARDENS HAVE

Klokkergaardens have er som mange sikkert ved tegnet af C. Th. Sørensen, en af vor tids store havearkitekter. I bogen "C. Th. Sørensen - en havekunstner"¹, som blev udgivet i anledningen af hundredåret for den berømte landskabsarkitekts fødsel beskrives Klokkergaarden, som et bevaringsværdigt monument i den danske havekunsts historie.

Klokkergaarden er, både når man ser på bygningerne og på haveanlægget, noget særligt. En af de mest fortalte historier inden for nyere boligarkitektur, er den om karréen, der for at give mere lys til lejlighederne gradvis åbner sig og i løbet af 30'erne bliver til en bebyggelse med fritliggende parallelle stokke.

Bebyggelserne mellem Birkedommervej og Skoleholdervej er eksempler på netop denne udvikling. Skoleholdergaarden, bygget i 1933, er eksempel på den helt lukkede karré, Degnegaarden fra 1936 er eksempel på den halvt åbne karré, og Klokkergaarden fra 1939 er eksempel på en bebyggelse, hvor karréen helt er erstattet af fritliggende stokke.

C.Th. Sørensen var havearkitekt på alle tre ejendomme. Han var forud for sin tid. Det lå ham stærkt på sinde at skabe smukke haveanlæg, som også gav plads til befolkningens rekreation. Allerede i 1931 skrev han bogen "Parkpolitik i sogn og købstad". Bogen havde undertitlen "Fremtidens park er til at rore sig i". Han ønskede med andre ord at skabe parker og haveanlæg, som ikke kun skulle være til at se på, de skulle også bruges.

BØRNENES HAVE

C.Th. Sørensens tog i sin planlægning af haven udgangspunkt i børnene. I de første karréer, opført

som Skoleholdergaarden, var haverne til at se på, og de tålte ikke at blive brugt. For C.Th. var det derimod en hjertesag, at børnene fik gode udfoldelses- og legemuligheder.

I 1931 skriver han:

“Det er umuligt at opgøre, hvor mange mennesker der ødelægges, fordi de i barndommen ikke havde andet friluftopholdssted end gaden og en solfattig gård, der ikke gav den ringeste mulighed for fantasi eller virkestrang .... Der er enighed om, at børnene skal ikke sulte og fryse, men de må heller ikke mangle de ydre betingelser for udvikling og åndelig vækst”.²

Udformningen af Klokkergaardens friarealer var for C.Th. Sørensen en mærkesag. Børn leger på græs, mellem træer og på stranden, hvis de kan komme til det. De er ikke indstillet på at være stille og tavse. Særlig ikke i flok. Og Klokkergaarden blev det sted, hvor han først viste, at engen (græsset), lunden (træerne) og stranden (sandet) er grundelementer i enhver god legeplads: Engen, hvor man kunne spille bold og sætte telte op, lunden, som skulle give læ og hvor man kunne lave huler, og stranden, hvor man kunne grave huller og lege med vand.

Børnene vil nemlig helst selv finde på.

I Klokkergaardens 169 lejligheder var der i bebyggelsens første år ca. 230 børn. Det var ikke almindeligt med børnehaver. Anlægget skulle altså kunne klare de mange børns leg fra morgen til aften og Klokkergaardens have blev skabt til at blive brugt. Græsset og lysningerne (“rundingen” og “halvmånen”) måtte bruges straks, men “Skoven” skulle beskyttes de første år; derfor blev terrænet udformet således, at der er en højdeforskel i form af en støttemur mellem plantningerne og de rum, der skar sig ind i disse.

Af gamle numre af beboerbladet fremgår det imidlertid, at også græsset var spærret af, så børnene ikke kunne lege på det. Sådan var anlægget ikke tænkt.

C.Th. Sørensens engagement i børnenes trivsel førte til, at han i begyndelsen af 40'erne var primus motor i realiseringen af Emdrup skrammellegeplads, og senere, nemlig i 1959, var med til at stifte Dansk Legepladsselskab. Han blev selv den første formand.

FREMTIDEN

Haveanlægget i Klokkergaarden er i dag, hvad beplantningen angår tydeligvis i forfald, og en renoveringsproces er derfor startet op.

“Ukrudt” som hyl, ask og elm har taget over. Den oprindelige buskbeplantning specielt mod nord og øst er flere steder udlevet. Buske har typisk en levetid på 30 - 40 år, og når buskene her har eksisteret i snart 60 år, er det sandsynligvis, fordi de aldrig er blevet beskåret eller klippet ned.

Der er oprindelig plantet mange forskellige buskroser. Generelt trives de roser der står i lys, dvs. mod syd og vest godt, hvorimod roserne som vender mod nord og øst er tynde og har svært ved at klare konkurrencen med ukrudtet.

Træers levetid er normalt meget længere end buskes, men flere af de oprindelige træer er dog gået ud. Dette er sket indenfor de seneste år. Hvis plantningen skal bevare sin karakter af skov er det derfor nødvendigt, at der sættes ind nu med en renovering og en målrettet pleje, ellers må det forventes at anlægget indenfor de næste 5 til 10 år vil skifte karakter.

Hensigten med den renovering, der nu er startet op, er at genskabe anlægget som en skov med skovbryn.

Oprindelig var billedet en fyrreskov. Den nye skov skal være lysere og med en frodig underskov.

Målet er en egeskov med enkelte skovfyr og en rig underskov af små træer som røn, tjørn og skovæble, buske som hassel, kvalkved og roser, samt en bund af f.eks. vedbend og brombær. En skov, som hele tiden skal være i omdrift.

Når de største træer fældes, skal der sikres en opvækst af nye træer. Dette kan enten ske ved at der plantes små træer ind, eller ved at sikre en naturlig opvækst af træer.

Klokkergaarden er et anlæg, der bør værnes om.

Renovering af beplantningen bør i høj grad tage udgangspunkt i den oprindelige plan, men der må også ske forandringer. Sammensætningen af beboere er ikke den samme som i 1939; der er ikke nær så mange børn. “Slidtagen” er ikke så stor, og det er derfor muligt og ønskeligt at der etableres mere blomstrende og plejkrævende plantninger.

En gruppe af beboere har allerede taget initiativ til at etablere staudebede langs brandvejene; et projekt vi forventer os meget af.

Landskabsarkitekt Birgitte Rasmussen, FSB

1 “C.Th. Sørensen - en havekunstner” Sven-Ingvar Anderson og Steen Høyer 1993

2 “Parkpolitik i sogn og Købstad” C.Th. Sørensen 1931

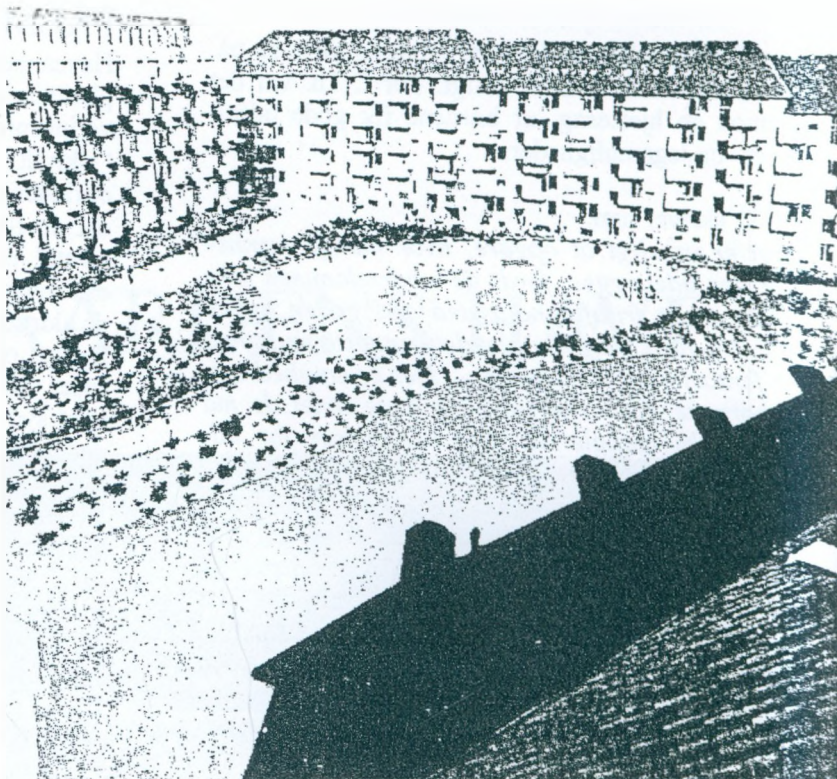

BYGGEPRISER 1939:

	i alt	kvm.
Murerarbejdet: Chr. Rassow	720.277,13	62,62
Tømrerarbejdet: H.P. Kastrup-Nielsen	124.801,86	10,85
Jernleverance: Grønbech & Søner	5.715,00	0,49
Snedkerarbejdet: Silvan	184.026,89	16,00
Snedkerarbejdet & Gasborde: O. Schæbel	50.862,00	4,42
Blikkenslagerarbejdet: Graucob & Co.	19.090,05	1,57
Malerarbejdet: Anton Hansen	79.312,30	6,90
Elektrikerarbejdet: Siemens	27.285,50	2,38
Glarmesterarbejdet: K. Guhle	10.742,00	0,93
Linoleum: Ch. Christensen	10.673,06	0,91
Navnetavler: Kbnh.s Trappetavle-Komp.	1.054,00	0,09
Tætning af Rørgennemf.: Temoin	1.030,00	0,08
Gummimaater: Th. Strobecch	204,00	0,02
Vand- og Gasstik	11.927,21	1,07
Sanitet og Badekar: Odin	79.548,56	6,93
Centralvarme: Storm Hansen & Co.	75.967,06	6,61
Kedler: Recks Opvarmnings Co.	18.750,00	1,63
Maskinvaskerier: Vølund	15.840,00	1,38
Boring, rydning af træer, boring m.m.	3.978,97	0,36

Kr. 1.448.924,58 129,00

AARLIG LEJE PR. KVM. BEBOELSESAREAL: 13,10 KR.

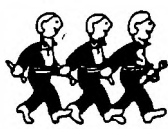

UDGIVET AF KLOKKERGAARDENS BEBOERFORENING 1999

med støtte fra følgende af vore faste håndværkere:

NYT-EL aps

Rosmarinvej 15 - 2400 København NV - telefon 39 66 85 14

A/s Erik Schmidt vvs

Blikkenslagermester · VVS-installatør · Kloakmester

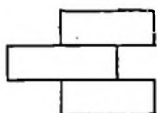
Arnesvej 1 · 2700 Brønshøj · Telefon 38 89 90 91

Giro 908-1887 · Fax 38 89 04 05

LE ASFERG

Tømrer og snedkermester A/S

Herlevvej 35 · 2400 København NV

Muremester René Holtz
Herlev Hovedgade 138 2 B
2730 Herlev

Tak til de mange beboere, der har hjulpet os med billeder, oplysninger og gode historier

Tryk: SKANDIA-Grafik Aps

KANONKUGLEN LANDEDE I SUPPEN - LIGE FORAN KONGEN

Klokkergaardens område er udstykket fra matrikel nr. 4, i Utterslev Landsby, Lindenhøj, i daglig tale kendt som Den Gule Gård. Den markerer sig stadig i gadebilledet på Skoleholdervej og er én af de sidste gamle gårde, der er bevaret. Som det fremgår af billedet er den ombygget til fabrik; den er for nylig blevet erklæret for bevaringsværdig og skal restaureres. Hvad den fremover skal bruges til er endnu ikke besluttet.

OTTER KOMMER TIL BYEN

Der har boet mennesker her i området i mere end 3000 år. Gravhøjene i Bellahøjparken er de synlige tegn, men det første man med sikkerhed kan sige om Utterslevs beboere er, at der i jernalderen har været en stormandsgård eller landsby, der har været ejet af en mand, der hed Otter, og at han gav navn til landsbyen: Utterslev betyder det sted Otter har (arve)ret til.

Jeg holder af at forestille mig, at det er gået således til:

De har haft en masse problemer i den lille landsby:

Der har været klager over nabostøj, strid om vaske-tider, nogle parkerede deres køer udenfor de afmærkede områder og børnene klatrede i træerne og lavede en masse andre unoder. Derfor blev der indkaldt til beboermøde - lad os sige d. 2. maj år 339.

De blev enige om at lave en beboerforening så de kunne få en husorden og lidt styr på det hele.

En formand eller hovding måtte man jo også have, og de valgte Otter fordi han havde snakket mest på mødet, og der ikke var andre der ville.

Den gård eller landsby Otter arvede har haft de bedste forudsætninger for velstand. Landsbyens

marker har været frugtbare, man har kunnet jage i det omkringliggende krat og fiske i de mange søer og vandløb. Beliggenheden ved flere vandveje har også givet mulighed for handel helt fra gammel tid.

BREV FRA PAVEN

Utterslev dukker op for første gang i et af de ældste skriftlige kilder vi har, nemlig i et pavebrev skrevet i Verona i 1186 - en slags kvittering for et gavebrev, hvor kong Valdemar den Store forærer Utterslev med tilliggende jorder til bisp Absalon i Roskilde, og det var intet mindre end landsbyerne Serridslev, Solbjerg (Frederiksberg), Vanløse, Vigerslev, Valby, Emdrup og en bid af Brønshøj, samt området omkring borgen (bygget som værn mod vendiske sørøvere af Absalon tyve år tidligere) ved fiskerlejet (København).

Roskildebisperne var så glade for gaven at de beholdt den helt til kongen konfiskerede alt kirkegods efter reformationen i 1536.

Da kong Valdemar skænker Utterslev til Absalon er det altså en endog meget stor gård og områdets vigtigste landsby. Den ejer som nævnt tidligere hele egnen og kan meget vel have været én af de kongsgårde, hvor kongen har opholdt sig under sine rejser rundt i landet.

I en lang årrække er den da også herredsby i Stovnæs Herred (nu Sokkelund Herred) og mange af de herredsfogeder, man kender navnene på over en periode på 250 år, har boet på Utterslevgård, landsbyens herregård.

Det skal måske lige indskydes, at et herred var den mindste offentlige administrative enhed, og et herredsting har svaret nogenlunde til en byret i vore dage.

UBUDNE GÆSTER

En knap så behagelig gæst flyttede ind i 1658.

Frederik d. III havde erklæret Sverige krig og svenskerne belejrede København. De slog lejr i Brønshøj, og den svenske konge flyttede selvfølgelig ind i områdets fornemste hus, herregården Utterslevgård.

En skrøne fortæller at en pige på gården en dag vinkede med et hvidt lagen fra et af gårdens vinduer til sin kæreste, der stod vagt ved en kanon på Københavns vold. Han fyrede straks kanonen af, og kanonkuglen landede i suppen på bordet lige foran kongen, som sad og spiste sin middagsmad. Han blev klart nok meget forskrækket og ville flytte hovedkvarteret til et mere sikkert sted.

Historien er en skrøne, kanonernes rækkevidde var langt fra så stor at man kunne skyde fra København og helt til Utterslev. Men det er en rigtig god "Utterslevhistorie", som har holdt sig helt op til vor tid, og som er værd at give videre.

De ubudne gæster blev i næsten 2 år, og de fleste bønder var flygtet ud i de omkringliggende krat,

som dengang stadigvæk dækkede det meste af egnen.

Det var et sorgeligt syn, der mødte dem, da de om-sider vendte hjem efter krigen. Gårdene var plyndret og bygningerne ødelagt. Det samme var markerne, og det varede mange år inden Utterslev-bønderne havde genvundet deres gamle velstand.

Utterslevgård har iøvrigt haft et par andre prominente gæster, nemlig Korfitz Ulfeldt og Leonora Christine, som skulle have boet her efter deres fængselsophold på Hammershus omkring 1661.

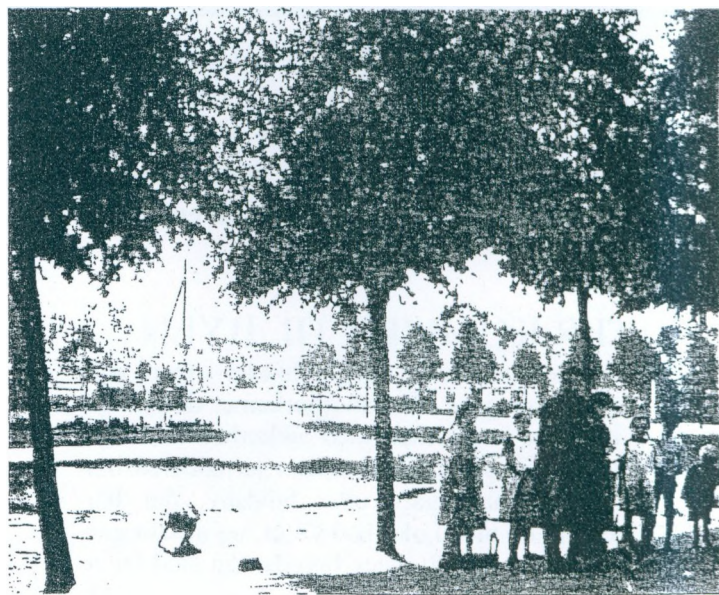
NYE TIDER

Mange år før landboreformerne og stavnsbåndets ophævelse i 1788 havde en af hovedmændene bag reformen A.P. Bernstorff forsøgsvis gennemført reformerne på sit gods i Gentoft og bønderne der var blevet selvejere. Systemet med fæste, hoveri og stavnsbånd virkede ikke rigtig mere. Bønderne var begyndt at drikke for meget brændevin og hang rundt omkring gadekæret i stedet for at bestille noget.

Bønderne i Utterslev var også blevet godt trætte af ordningen, og regeringen besluttede at Utterslev skulle have et 'kvartersløft', og man begyndte at planlægge udflytningen af gårdene fra landsbyen.

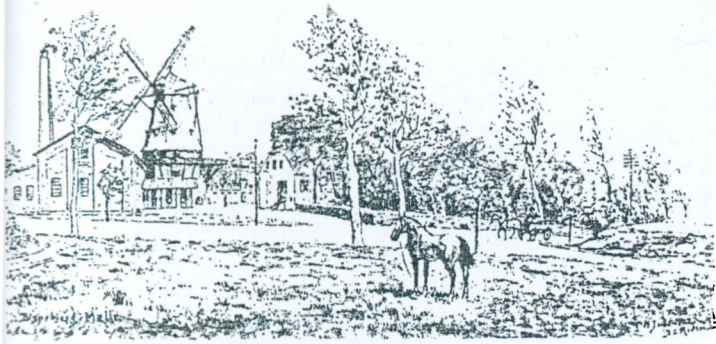
Det tog 20 år med tallose diskussioner og stridigheder at blive enige, men i 1787 var det alvor, og kun 9 af de i alt 16 gårde blev liggende i selve landsbyen.

En af dem var Lindehøj alias Den Gule Gärd.

Utterslev gadekær fotograferet fra Mollevej, den senere Skoleholdervej, omkring 1910.

J.L. Ridders tegning af møllen 14. Juli 1902. Hestevognen kører ud af Frederiksborgvej. Vejen til højre er den nuværende Skoleholdervej, der dengang hed Møllevej og førte direkte fra Utterslev landsby til møllen. Den i 1889 opførte bageribygning med skorsten ses til venstre.

Til gengæld blev den ledige plads omkring gadekæret hurtigt opfyldt af en masse småhuse. Her var nu 3 smede, 2 hjulmænd, 5 vævere, 2 skræddere, 1 skomager og 1 slagter. Få år efter blev der også bygget en skole på hjørnet af Skoleholdervej og Sokkelundsvej (der hvor plejehjemmet nu ligger) til elever fra Utterslev og Emdrup. Tidligere havde børnene fra området været henvist til Rytterskolen på Brønshøj Torv nu Brønshøj Museum.

KØBENHAVN RYKKER NÆRMERE

Utterslevs velstand gennem mere end 1000 år skyldtes selvfølgelig først og fremmest den frugtbare jord, men efterhånden fik Københavns nærhed også større og større betydning.

I løbet af 1800tallet sprængte København sine rammer og flere og flere flyttede uden for voldene. Der opstod småindustrier på Utterslev Mark, og renovationsmænd (natmænd), prangere, hesteslagtere og andre småkårsfolk slog sig ned.

I slutningen af 1800tallet og begyndelsen af dette århundrede strømmede masser af fattige fra landet ind til byen, og ikke mindst til København, i håb om at få arbejde. Den tids økonomiske flygtninge havde langt fra altid heldet med sig, og mange endte i yderste fattigdom, og kriminaliteten i byerne steg selvfølgelig mærkbart.

De allerværste: Lersøbøllerne slog sig ned omkring Lersøen. De var givetvis bedre end deres rygte; de fleste var blot de mest uheldige: dem uden fast arbejde, daglejere og hjemløse.

Der var ikke nogen form for byplan eller restriktioner. Man boede bogstaveligt talt uden for lands lov og ret, og behændigt nok slap man også for at betale skat! En almindelig vending hos de 'rigtige' københavnere inden for voldene blev i 1880'erne: "*Bor der andet end tyve og røvere på Utterslev Mark?*"

Det siger de for øvrigt stadigvæk, nu kalder de det bare Nordvest!

BOLIGSPEKULANTERNE SLÅR TIL

Den helt store omvæltning sker omkring århundredeskiftet, hvor Københavns Kommune beslutter sig til at gøre noget ved den uholdbare udvikling omkring byens eksplosive vækst. Man begyndte derfor at opkøbe jord i omegnen og indlemme de omkringliggende landsbyer i Københavns Kommune.

Da det rygtedes at kommunen også havde tænkt sig at opkøbe store arealer omkring Utterslev gik jordspekulanterne straks i gang. En af dem, Jens Jørgen Larsen, skrev falske vekslers på den dengang fantastiske sum af 500.000 kroner, og han købte tre gårde: Hulgård, Vestergård og Østergård. Svindleren fik 30 dage i spjældet.

Men Københavns Kommune havde heller ikke dengang for meget styr på det. Viceformanden for Borgerrepræsentationen var også indblandet, og 3 forskellige afdelinger på rådhuset sad, uden at vide det, og overbød hinanden.

Ideen med at opkøbe jord var for så vidt udmærket; man bremsede grundprisernes himmelflugt, og man byggede selv eller solgte byggegrundene til socialt boligbyggeri til rimelige priser med tilbagekøbsret (hjemfaldspligt) efter en årrække. Desværre er idealisme og social tankegang gået af mode på Rådhuset, og Københavns Kommune er i dag notorisk kendt som bolighaj. Kommunen forsøgte sig også som boligspekulant, da de solgte deres egne ejendomme gennem ejendomsselskabet Thor. Det endte med at de tabte en masse penge.

Nu prøver man så at score kassen ved at udnytte sin tilbagekøbsret til helt ublu priser, og de er også i gang med at jage beboerne i de røde barakker fra 1947 fra hus og hjem for at kunne udnytte én af de sidste pletter jord, de ejer i området. Begge dele mislykkes forhåbentligt.

UTTERSLEV BLIVER FORSTAD

Omkring århundredeskiftet begyndte udviklingen at gå stærkt. Bispebjerg Hospital, Grundtvigskirken, flere skoler og den ene boligkarré efter den anden skyder op i det åbne landskab.

Bispebjerg Kirkegård blev anlagt, og en ny ringvej: Hulgårdsvej, Tomsgårdsvej og Tuborgvej forbinde nu de nye bydele.

København begynder at kravle op over Bissebjerg Bakke og Utterslevs dage som landsby i mere end 1000 år var talte; Bissebjerg betyder græsningsområde for kvæg - området de bisser på - det syntes man ikke lød pænt nok, så et lyst hoved fandt på at skifte det ene "S" i bisse ud med et "P" så det blev til Bispebjerg. Det lød meget pænere, syntes de.

Selv om Københavns Kommune havde købt jorde-

ne der omgav Utterslev, så bevarede man dog landsbyidyllen nogle år endnu. Skoleholdervej hed stadig Mollevej, selvom landsbyens mølle, der lå på hjørnet ved Frederiksborgvej og Tuborgvej (der hvor Uglen står) var blevet revet ned omkring århundredeskiftet.

Den Gule Gård blev ombygget til fabrik og værksted. Overfor den nyanlagte kirkegård var der kolonihaver. Længst oppe mod landsbyen var der dog stadig åbne marker, og Utterslev Vandtårn stod stadig i bedste ridderborgstil som Utterslevs var-tegn midt i landskabet.

Selve landsbyen var dog ikke gået helt ram forbi. Der var blevet bygget enkelte etageejendomme som stod der og så alt for anmassende ud midt i den stråtækte idyl. Gadekæret svandt også mere og mere ind, det var oprindeligt fire gange så stort, og senest tog udvidelsen af Utterslevvej også en ordentlig luns af det. Utterslevgård og de andre gårde for-faldt, blev nedrevet eller ombygget til andre for-mål.

En sidste rest af Utterslevgård med den glørværdige fortid kan dog stadig ses. Utterslev Kirkes Me-nighedssal er en fløj af den gamle gård.

FRA KONGELIG JAGTHYTTE TIL BØRNEHUS

En fornem rigmandsvilla var også kommet til, Thranes villa, som rev den sidste fløj af kongens jagthytte ned og byggede sin nye villa på det sted, hvor kongens jagthytte, Sokkelundlille, engang havde ligget. De skiftende konger havde nemlig stadig jagtretten i Utterslev Mose helt op til ny-ere tid, og havde en jagthytte i landsbyen.

Thranes villa havde en omskiftelig tilværelse efter ejerens død, bl.a. som posthus, og efter at have været stærkt forfalden er villaen blevet restaureret i 1996, og er nu børnekulturhus. Sprøjtehuset ved gadekæret er også forsvundet; det samme er den gamle skole - næsten symbolsk ligger der nu et ple-jehjem.

I 1950 blev der bygget en ny kommuneskole på hjørnet af Horsebakken og Hyrdevangen. På grund af materiale-mangel blev den bygget af tømmer fra tidligere flygtningelejre for tyskere, og mange af Klokkergaardens børn har gået på den i perioden 1950 - 70. Den er nu ungdomsskole.

UTTERSLEV TORV SOM BUTIKSCENTER

Utterslevs forvandling fra landsby til forstad betød dog ikke at livet gik i stå. Der var kommet et meje-ri "Granly" - det Islamiske Kulturcenter holder nu til i bygningerne. I stedet for landsbysmedene, hjul-

magerne og væyerne rykkede en mængde handlen-de og småhåndværkere ind omkring gadekæret.

Så i stedet for hestekøretøjer med mel til møllen så man nu bilér med mælk på vej ud til de handlende, og i stedet for koer, der blev drevet hjem fra mar-kerne for at blive malket, så man nu husmødrene med deres indkøbstasker strømme til.

Hjemmegående husmødre blev dog snart umoder-ne; de var kommet ud på arbejdsmarkedet så der også kunne blive råd til bil, kolonihave, fjernsyn og alt muligt andet.

De mange handlende blev i løbet af 1970erne ud-konkurreret af Høyen og Irma, og i de sidste 15-20 år har Utterslev Torv ikke været ret meget andet end et trafikkrøds.

Utterslev Torv med den sidste "rigtige" købmandsbutik (1999)

Der er sket større forvandlinger i Utterslevs hi-storie i løbet af de sidste 100 år end i de fore-gående 1700 år landsbyen har eksisteret.

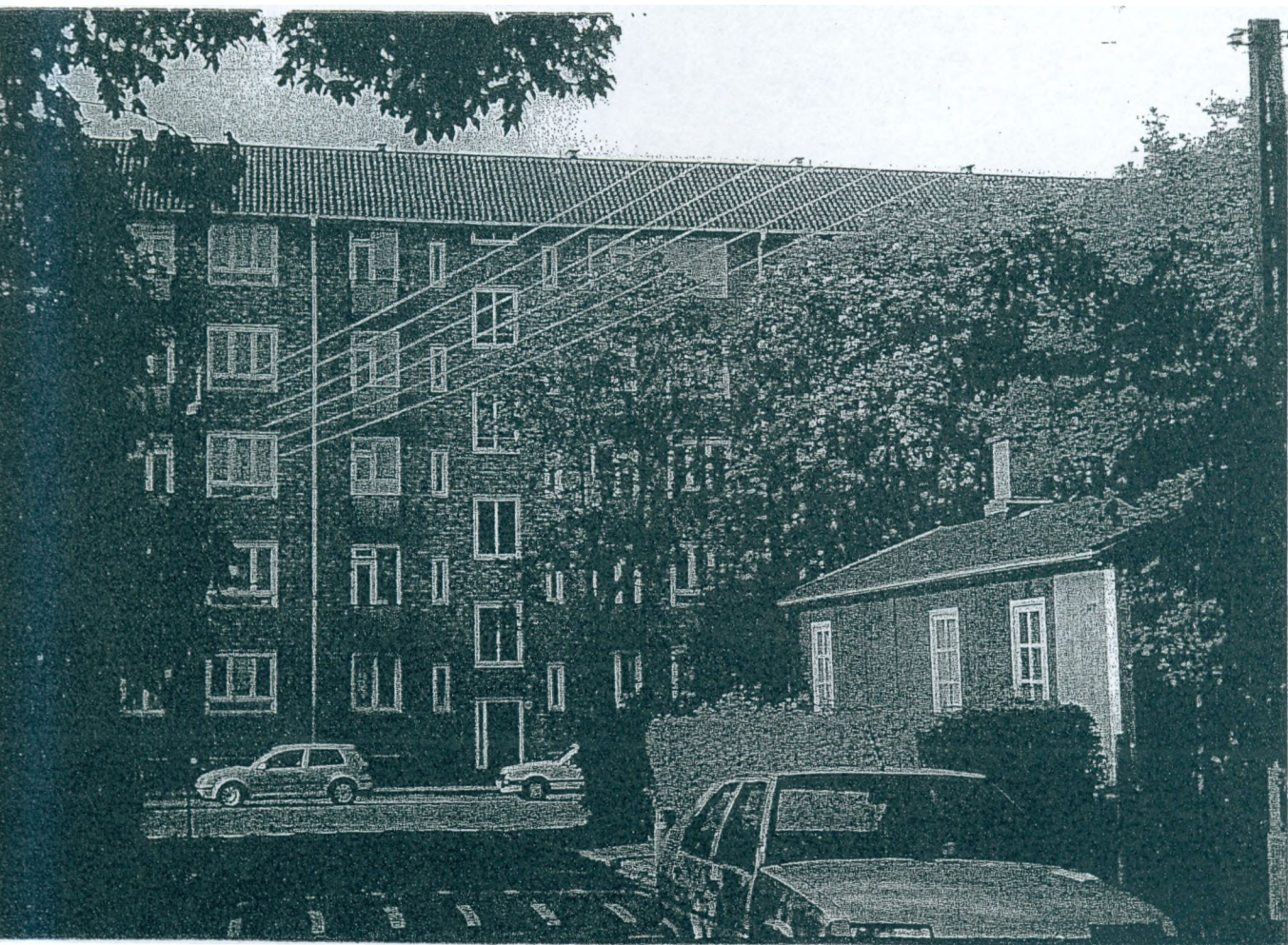
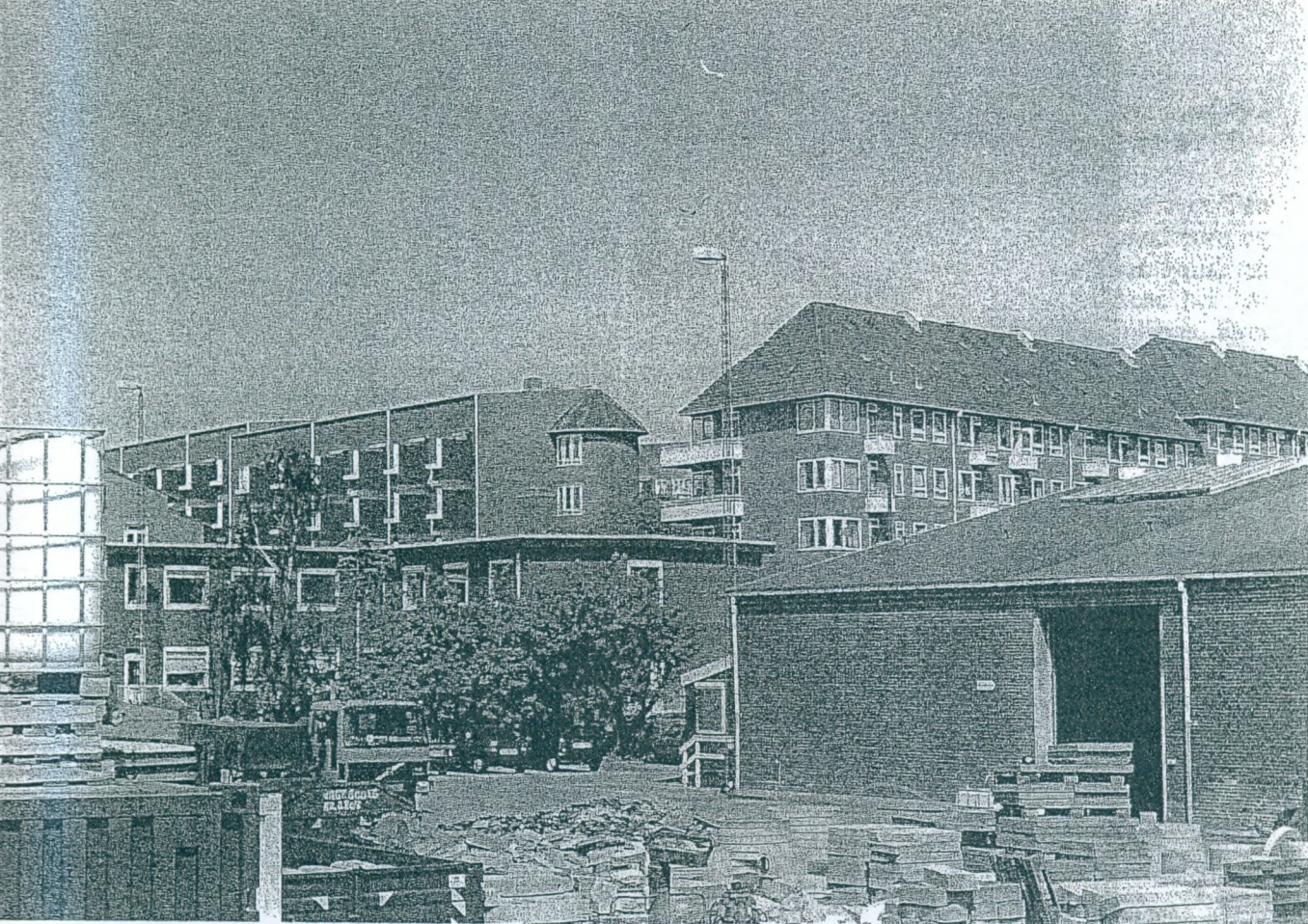
Men Utterslev har oplevet nedgangstider før: Vi er blevet foræret til en bisp i Roskilde, har oplevet Den Sorte Død, blevet plyndret under Grevens Fejde, besat af svenskerne, både købt og solgt af Københavns Kommune og blevet brand-skattet af FSB siden 1939.

Så mon ikke der er så meget gods i os Utterslev-borgere, at vi klarer os, også i de næste 1700 år eller mere.

Kilder:

Christian Kirkeby, Lokalthistorisk Forening
Asger Fog, Utterslev - fra Landsby til Storbyforstad
Brønshøj Museum

ISSN: 1399-5049